

Відгук

офіційного опонента доктора юридичних наук Агапової Олени
Валеріївни на дисертацію Якіб'юк Юлії Арсенівни
на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права особи
на інформацію», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

1. Загальна характеристика роботи та обґрунтування актуальності теми

Проблематика адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію набуває особливої актуальності в умовах становлення інформаційного суспільства, цифрової трансформації публічного управління та утвердження людиноцентричної моделі взаємовідносин між державою і особою. У сучасних умовах право на інформацію дедалі більше розглядається не лише як окреме конституційне право, а як необхідна передумова реалізації інших прав і свобод людини, забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади, розвитку демократичних інститутів та формування ефективної системи належного врядування.

Актуальність обраної теми посилюється низкою взаємопов'язаних чинників. По-перше, розширення обсягів інформації, що перебуває у володінні органів публічної влади, а також активний розвиток електронного урядування об'єктивно зумовлюють необхідність удосконалення адміністративно-правових механізмів доступу до інформації, її захисту та використання. По-друге, цифровізація адміністративних процедур, функціонування державних електронних реєстрів і впровадження автоматизованих систем прийняття рішень актуалізують питання забезпечення прозорості, достовірності, захищеності та доступності інформації для особи. По-третє, в умовах воєнного стану та зростання

безпекових загроз особливого значення набуває проблема забезпечення балансу між реалізацією права особи на інформацію та необхідністю захисту національної безпеки, державної таємниці, службової інформації та інших видів інформації з обмеженим доступом.

Суттєвою підставою актуальності є також розвиток національного законодавства у сфері інформаційних правовідносин, зокрема вдосконалення законодавства про доступ до публічної інформації, електронне урядування, захист персональних даних та інформаційну безпеку. Водночас нормативне закріплення окремих механізмів реалізації права на інформацію не усуває наявності численних проблем правозастосовної практики, пов'язаних із необґрунтованим обмеженням доступу до інформації, надмірною дискрецією суб'єктів владних повноважень, колізійністю законодавства та недостатньою ефективністю механізмів адміністративного й судового захисту інформаційних прав особи.

Особливої уваги потребує і те, що вітчизняна адміністративно-правова наука поки не виробила цілісного підходу до розуміння адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію як комплексного механізму, що поєднує нормативні, процедурні, інституційні та технологічні елементи, що зумовлює потребу у поглибленому доктринальному осмисленні змісту відповідного механізму, визначенні його структури, принципів функціонування та напрямів удосконалення.

З огляду на викладене, дисертаційне дослідження адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію є своєчасним, науково обґрунтованим і практично значущим. Його результати мають важливе значення для подальшого розвитку адміністративного та інформаційного права України, удосконалення адміністративних процедур у сфері інформаційних правовідносин, підвищення рівня прозорості публічного управління та зміцнення гарантій захисту прав людини в умовах цифрової трансформації та європейської інтеграції України.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і методологія дослідження

Дисертація, присвячена адміністративно-правовому забезпеченню реалізації права особи на інформацію, відзначається належною внутрішньою логікою, послідовністю викладу та коректним формулюванням наукової проблеми. Автором чітко окреслено об'єкт і предмет дослідження, визначено мету та завдання, які загалом узгоджуються зі структурою дисертації, її змістом і сформульованими результатами.

Методологічна основа роботи відповідає заявленій тематиці та характеру досліджуваної проблематики. Використання формально-юридичного, системного, структурно-функціонального, порівняльно-правового методів, а також методів аналізу, синтезу й узагальнення дозволило автору комплексно розкрити адміністративно-правову природу реалізації права особи на інформацію, визначити особливості відповідного механізму та обґрунтувати пропозиції щодо його вдосконалення.

Позитивної оцінки заслуговує поєднання нормативного аналізу з доктринальним осмисленням інформаційних правовідносин, а також звернення до порівняльно-правового матеріалу, що дало змогу розглянути право особи на інформацію не лише як конституційне право, а і як важливий елемент сучасного публічного адміністрування, інформаційної відкритості держави, цифрової трансформації та забезпечення балансу між прозорістю діяльності публічної влади й потребами інформаційної безпеки.

Джерельна база дисертації є достатньо широкою та релевантною. У роботі використано положення національного законодавства, міжнародно-правові акти, наукові праці представників адміністративно-правової та інформаційно-правової доктрини, а також окремі матеріали правозастосовної і судової практики. У сукупності це створює належне підґрунтя для обґрунтованості сформульованих у дисертації висновків, положень наукової новизни та практичних рекомендацій.

3. Наукова новизна та основні результати, винесені на захист

Дисертаційне дослідження, присвячене адміністративно-правовому забезпеченню реалізації права особи на інформацію, вирізняється цілісністю наукової концепції, логічністю побудови та послідовністю викладення матеріалу. Автором належним чином окреслено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, які є взаємоузгодженими та відповідають загальній структурі дисертації. Побудова роботи демонструє системний підхід до дослідження проблематики реалізації права особи на інформацію в умовах сучасних трансформацій публічного управління, цифровізації та безпекових викликів.

Методологічне підґрунтя дисертації є достатньо обґрунтованим і відповідає специфіці обраної тематики. Використання комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема формально-юридичного, системного, структурно-функціонального, порівняльно-правового методів, а також методів аналізу, синтезу та узагальнення, дозволило автору комплексно дослідити механізм адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію та сформулювати обґрунтовані висновки щодо його функціонування й удосконалення.

Позитивно слід оцінити те, що у роботі адміністративно-правове забезпечення права особи на інформацію розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з проблематикою цифрової трансформації держави, інформаційної безпеки, функціонування інформаційного суспільства та забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану, що дозволило автору вийти за межі традиційного розуміння права на інформацію виключно як механізму доступу до відомостей та розкрити його як складний багаторівневий інститут сучасного адміністративного права.

У роботі обґрунтовано, що законодавче визначення «захисту інформації» концентрується переважно на безпекових властивостях (збереження, цілісність, порядок доступу), тоді як такі якісні характеристики, як достовірність, повнота та актуальність, залишаються поза межами

відповідної дефініції, що використано для висновку про вибірковість нормативного акценту та про необхідність чіткого розмежування «захисту інформації» у вузькому розумінні (як охорона властивостей безпеки) і у широкому розумінні (як забезпечення прав, свобод і законних інтересів суб'єктів інформаційних правовідносин). У зв'язку з цим сформульовано, що адміністративно-правова природа регулювання у сфері інформації проявляється через визначення повноважень органів публічної влади, процедур доступу, режимів обмеження та механізмів контролю за обігом інформації (підрозділ 1.1).

Окремо досліджено поняття державної політики в юридичному вимірі та використано підхід, відповідно до якого державна політика постає як цілеспрямована діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на закріплення стратегічних цілей і принципів розвитку відповідної сфери на тривалу перспективу. На цій основі встановлено, що державна політика у сфері захисту інформації в Україні характеризується фрагментарністю стратегічного планування, відсутністю чіткої ієрархії документів та недостатньою систематизацією управлінських рішень, попри наявність значного масиву доктринальних, програмних і концептуальних актів. У межах цієї логіки вивчено роль Кабінету Міністрів України та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України як ключових суб'єктів формування й реалізації політики у сфері захисту інформації, а також використано аналіз їх компетенцій для уточнення меж адміністративної відповідальності та управлінської дискреції.

Науковий інтерес становить проведений у дисертації аналіз інформації як об'єкта адміністративно-правового регулювання, а також дослідження співвідношення відкритості інформації та необхідності її захисту. Автором аргументовано обґрунтовано, що ефективне забезпечення права особи на інформацію можливе лише за умови поєднання процедур доступу до інформації з механізмами її захисту, контролю та оскарження неправомірних рішень суб'єктів владних повноважень.

Позитивної оцінки заслуговує також дослідження системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію. Автором послідовно розкрито їх компетенцію, функціональне призначення та особливості взаємодії у сфері формування й реалізації державної інформаційної політики. Важливим є висновок про наявність проблем дублювання повноважень і недостатньої координації діяльності окремих органів, що обґрунтовує необхідність подальшого вдосконалення законодавства у цій сфері (підрозділ 2.1).

Окремої уваги заслуговує здійснений у дисертації аналіз адміністративних процедур реалізації права особи на інформацію. Автор переконливо доводить, що адміністративна процедура є не лише технічним механізмом діяльності органів публічної влади, а самостійною правовою формою гарантування прав особи, що забезпечує правову визначеність, передбачуваність та обмеження адміністративної дискреції (с. 155-160).

Суттєвим науковим здобутком роботи є також дослідження адміністративної відповідальності за порушення права особи на інформацію та аналіз проблем практичного застосування відповідних норм законодавства. У роботі аргументовано обґрунтовано необхідність удосконалення механізмів адміністративно-правового реагування на порушення інформаційних прав, зокрема в умовах воєнного стану та підвищених інформаційних загроз (с. 177-180).

Джерельна база дисертації є репрезентативною та достатньою для проведення комплексного дослідження заявленої проблематики. Автором опрацьовано значний масив національних нормативно-правових актів, міжнародних документів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, а також окремі матеріали адміністративної та судової практики, що забезпечило належний рівень аргументованості висновків, положень наукової новизни та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації.

4. Теоретичне та практичне значення роботи

Теоретична цінність дисертації полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію, систематизації наукових підходів до розуміння права на інформацію як багатокomпонентного адміністративно-правового інституту, а також у визначенні його місця у системі сучасного публічного адміністрування, інформаційної безпеки та цифрової трансформації держави. Наукове значення роботи полягає також у розвитку доктринальних положень щодо адміністративних процедур реалізації права на інформацію, правових режимів доступу до інформації, системи суб'єктів відповідного адміністративно-правового забезпечення та механізмів адміністративно-правового захисту інформаційних прав особи.

Практична значущість одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у правотворчій та правозастосовній діяльності, зокрема під час удосконалення адміністративних процедур доступу до інформації, механізмів адміністративного оскарження, практики застосування законодавства про доступ до публічної інформації, а також нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення інформаційних прав особи. Окремі положення дисертації можуть бути використані для вдосконалення діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері захисту інформації та забезпечення балансу між відкритістю інформації й інтересами національної безпеки в умовах воєнного стану та цифровізації. Крім того, результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі під час викладання дисциплін «Адміністративне право України», «Інформаційне право», «Адміністративні процедури» та «Адміністративне судочинство».

5. Відомості про публікації та апробацію результатів

Результати дослідження відображено у 8 наукових працях, серед яких 4 опубліковано у фахових наукових виданнях, одна – у зарубіжному науковому фаховому виданні, а 3 – у матеріалах наукових конференцій. Така публікаційна активність загалом засвідчує апробацію основних ідей дисертації та їх відповідність профілю спеціальності.

6. Зауваження та дискусійні положення

Незважаючи на загальну позитивну оцінку, робота містить окремі положення, що можуть стати предметом наукової дискусії та потребують уточнення:

1) Потребує додаткового обґрунтування запропонований у дисертації спеціальний принцип економічно та ризик-обґрунтованого дублювання інформації. Автор не повною мірою визначає його нормативний зміст, сферу застосування та критерії практичної реалізації, що дещо ускладнює оцінку прикладної цінності відповідної пропозиції.

2) У дисертації недостатньо уваги приділено практиці Європейського суду з прав людини щодо реалізації права на інформацію. Хоча автор посилається на міжнародно-правові стандарти, окремі висновки могли б бути суттєво посилені шляхом ширшого використання рішень ЄСПЛ щодо свободи вираження поглядів, доступу до публічної інформації та критеріїв допустимості обмеження інформаційних прав.

3) Певну дискусійність викликає запропонована автором класифікація суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на інформацію. У роботі не завжди чітко розмежовано суб'єктів формування державної інформаційної політики та суб'єктів безпосереднього забезпечення реалізації права на інформацію, що призводить до певного змішування їх функціонального призначення.

4) У роботі недостатньо розкрито адміністративно-процедурний аспект цифровізації реалізації права особи на інформацію. Зокрема, потребували б більш детального аналізу питання автоматизованого прийняття рішень, функціонування електронних реєстрів, алгоритмічної обробки інформації та процедурного захисту прав особи в умовах цифрового адміністрування.

Зазначені зауваження не мають вирішального характеру, не спростовують основних положень дисертації, а радше уточнюють перспективи подальших досліджень та поглиблення окремих аспектів проблематики.

7. Дотримання принципів академічної доброчесності

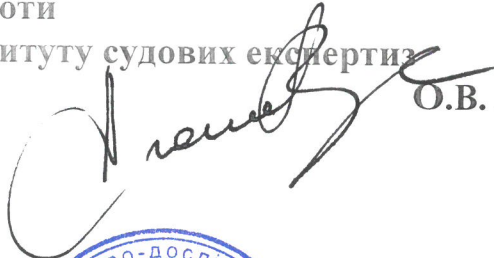
У дисертації простежується належна культура роботи з джерельною базою: нормативно-правові акти, міжнародні документи, наукова література та матеріали практики використані коректно, із належним посиланням на першоджерела. Загальна стилістика викладу, характер аргументації та сформульовані висновки свідчать про самостійність проведеного дослідження. Ознак некоректних запозичень, підміни авторства чи суто компілятивного викладу без належного наукового опрацювання у представленому тексті не виявлено.

Узагальнюючи викладене, слід констатувати, що дисертаційне дослідження на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права особи на інформацію» є завершеною науковою працею, у межах якої отримано нові, науково обґрунтовані результати та запропоновано авторське вирішення наукового завдання, пов'язаного з комплексним аналізом адміністративно-правового механізму реалізації права особи на інформацію, визначенням його проблемних аспектів і напрямів подальшого вдосконалення в умовах цифрової трансформації, воєнного стану та розвитку інформаційного суспільства, та яка відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів».

З огляду на викладене, автор дисертації на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права особи на інформацію» Якіб'юк Юлія Арсенівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук,
заступник директора з наукової роботи
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України**

О.В. Агапова

Підпис О.В. Агапової
засвідчую

Учений секретар Інституту
М.К.С.

М.К.С.

І.А. Демченко